MİMARİ TEMSİLDE KİŞİSEL ANLATILAR: KARIŞIK YAPILI TEMSİLLER VE DİLLENDİRDİKLERİ¹

PERSONAL NARRATIVES IN ARCHITECTURAL REPRESENTATION: MIXED STRUCTURED REPRESENTATIONS AND THEIR EXPRESSIONS

Hande ASAR¹, Pelin Dursun ÇEBİ²

¹⁻² İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul / Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-3201-3204¹, 0000-0002-4047-7140²

Öz: Amaç: Bu çalışma karışık yapılmış mimari temsilleri kişisel bilgi kuramı üzerinden okuyabilmek ve ifade biçimindeki kişisel bilgiyi açabilmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın temel sorusu ise şu şekildedir: Karışık yapılmış temsillerde hangi bilgi katmanları çakıştırılmaktadır? **Yöntem:** Mimari temsil ve onun geçmişten günümüze değişimi, dönüşümü irdelenmiştir. Bu dönüşüm bağlamında kişisel yaklaşımlara olanak tanıyan karışık yapılmış temsiller ve bu temsillerin kuramsal zeminini beslediği düşünülen Polanyi'nin kişisel bilgi kuramı tartışılmıştır. Mimarlıkta kişisel bilginin bir görünümü olduğu hipotezine dayanan karışık yapılmış temsillerin tasarım anlayışlarını çözümleyebilmek için özgün bir yapma biçimine sahip bir isim olduğu düşünülen Perry Kulper'in çalışmalarından örnekler seçilmiş, bu örnekler ve anlatıları üzerinden karışık yapılmış temsillerin nasıl ve neden üretildikleri irdelenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda bu türden temsillerin ne tür bir anlatı sunduğu tartışılmıştır. **Bulgular:** Seçili örnekler üzerinden karışık yapılmış temsillerin ne türden bilgi katmanları içerdikleri ve bu katmanlar arasındaki ilişkilerin nasıl kurulduğuna dair kişisel yaklaşımlara değinilmiştir. Kulper'in oluşturduğu teknikler üzerinden bakılan bu yaklaşımlar sonucunda karışık yapılmış temsillerin ilişkisel bir sentez kurabilmek ve temsilin kavramsal yönünü kuvvetlendirebilmek adına performatif birer düşünme ve ifade aracı oldukları ifade edilmiştir. **Sonuç:** Karışık yapılmış temsiller tasarım ve temsil bilgisi ile kişisel bilginin iç içe geçmesini sağlayabilen ve bu anlamda hem teknik hem de mekânsal veriye dair katmanlar içerebilen temsillerdir. Bir söylem içermeleri dolayısıyla da temsili öznel ve performatif kılmaya olanak verebilirler. Karışık yapılmış temsiller bağlamında kurulan tüm bu ilişkiler ise mimarlık öğrencileri ya da mimarlığın kavramsal yönüyle ilgilenen tasarımcılar, araştırmacılar için oldukça zihin açıcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Mimari Temsil, Karışık Yapılı Temsiller, Katmanlı Anlatılar, Kişisel Bilgi

Abstract: Aim: This study was carried out in order to read mixed architectural representations through the theory of personal knowledge and to decode the concept of personality in the form of expression. Thus, the main question of this study is defined: What kinds of knowledge layers are superimposed on mixed structured representations and how do these representations establish a narrative and performative moment? **Method:** Architectural representation and its transformation from past to present are investigated. 'Mixed structured representations' that allow personal approaches and the theory of personal knowledge of Polanyi, which is supposed to feed the theoretical background of these representations are discussed. In order to explore mixed structured representations that appear as the reflection of personal knowledge in architecture, examples from the works of Perry Kulper were chosen to be analyzed. Through these examples, it is aimed to investigate how and why the mixed representations are produced. As a result of the obtained data, what kinds of narratives that these types of representations present are discussed. **Findings:** Through the selected examples, what kinds of knowledge layers are contained in mixed structured representations are expressed and personal approaches regarding how relations between these layers are established are explained. These approaches which are examined through Kulper's techniques show that mixed structured representations are a performative means of thinking and expression in order to build a relational synthesis and to strengthen the conceptual aspect of representation. **Conclusion:** Mixed structured representations are representations that can provide both design and representation knowledge intertwined with personal knowledge, and in this sense, include layers of both technical and spatial knowledge. Because they contain personal narratives, they can also make the architectural representation subjective and performative. All of these forms of relationships established in the context of mixed structured representations can be quite eye-opening for architecture students or designers and researchers interested in the conceptual direction of architecture.

Key Words: Architectural Representation, Mixed Structured Representation, Layered Narrations, Personal Knowledge

Doi: 10.17365/TMD.2018.2.4

- (1) **Responsible Author:** Hande ASAR, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul / Türkiye, han-deasar@gmail.com, **Geliş Tarihi:** Received: 12.02.2018 - **Kabul Tarihi:** Accepted: 16.08.2018 **Makalenin Türü:** Type of article (Araştırma ve İnceleme / Research and Examination) **Çıkar Çatışması - Conflict of Interest:** Yok / None **" Etik Kurul Raporu Yok - No Ethics Committee Report**

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer

ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

GİRİŞ

Mimarlık yapısı gereği kendini temsiller üzerinden anlatmakta ve düşünsel kurguyu kendi temsil araçları üzerinden dillendirmektedir. Bu sebeple geçmişten günümüze gelen ve halen kullanılmakta olan birçok mimari temsil araç ve tekniği mevcuttur. Bu araçlar çeşitli dönemsel kırılmalar ile birlikte değişmiş ve dönüşmüşlerdir. Bugün ise hem geleneksel hem de dijital olmak üzere birçok temsil aracının varlığından söz edilebilir. Böylesi çoklu bir ortamda dönüşüm ise kişisel yaklaşımlar ile birlikte daha özel temsil biçimlerine, tasarım ve mekân anlayışına olanak sağlamaktadır. Bu türden özel yaklaşımlar bu çalışma kapsamında ‘karışık yapıli temsiller’ olarak isimlendirilmiştir. Bu temsiller hem geleneksel olandan beslenen hem de dijitalin olanaklarından faydalanabilen, ancak doğrudan belirli bir tanımlamaya dahil olamayan, farklı bilgi katmanlarını ve bunların ilişkilerini “performatif” (edimsel) olarak sergileyen, eylem içinde üretilen ve bu eylem anının çözümlenmesiyle kavranan temsillerdir. Dolayısıyla karışık yapıli temsillerde ilişkisel düşünme, performatif olma ve kişisellik önemli anahtar kelimelerdir. Bu tür temsiller tasarım sürecinde ve/ya sunum sürecinde kullanılmaktadırlar.

Mimari tasarım, bir tasarım problemi ile karşılaşıldığı zaman her seferinde kendini yeniden kuran, bu sebeple yinelemeli ve döngüsel

olan bir süreçtir. Kişisel bilgi de benzer şekilde; bir probleme dâhil olma durumunda, bir etkileşim ya da deneyim anında her seferinde yeniden şekillenir. Her türlü bilgi, deneyim ya da kültürel birikim, sosyal durum gibi bireyin öznelliğini kuran etkenler kişisel bilginin oluşmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla kişisel bilgi içselleştirilmiş bir bilgidir ve algı, sezgi, duyumsama gibi olgularla birlikte var olmaktadır. Bu sebeple bu bilginin tümüyle çözümlenebileceği düşünülemez. Bu bağlamda çalışmanın ana argümanı, kişisel bilginin yalnızca bir kısmına erişilebileceğinin kabulü üzerinden kurulmuştur.

Çalışma kapsamında mimari tasarım sürecinde kişisel bilginin deşifre edilebilmesi için kendi içerisinde de kişisellik barındıran karışık yapıli temsillerden faydalanılmıştır. Çünkü temsil, kişisel bilgiyi açığa çıkarmayı sağlayabilen bir ortamdır. Karışık yapıli temsiller ise daha özelleştirilmiş ve performatif (eylemlilik içeren) bir ortam olarak düşünülebilir. Bu tür temsillere örnek olduğu düşünülen Perry Kulper’in üç çalışması bu araştırma bağlamında örneklem olarak seçilmiş ve tasarımcının hem temsil dili hem de anlatısı üzerinden sökülmeğe çalışılmıştır. Elde edilen veriler üzerinden karışık yapıli temsillerde sergilenen düşünce yapıları, tasarım anlayışları, bu tür temsillerin ne tür bir anlatı sundukları ve nasıl bir söylem ürettiklerine dair bir değerlendirme yapılmıştır.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, karışık yapılı mimari temsilleri kişisel bilgi kuramı üzerinden okuyabilmek ve ifade biçimlerindeki kişiselliği açabilmektir. Karışık yapılı temsiller hem geleneksel olandan beslenen hem de dijitalin olanaklarından faydalanabilen, ancak doğru- dan belirli bir tanımlamaya dahil olamayan, farklı bilgi katmanlarını ve bunların ilişkile- rini “performatif” olarak sergileyen, eylem içinde üretilen ve bu eylem anının çözülme- mesiyle kavranan temsillerdir. Dolayısıyla bu çalışma, bu türden temsillerin nasıl çözümle- nebileceğine dair bir arayış içerir.

Çalışmanın temel sorusu ise şu şekildedir: Karışık yapılı temsillerde hangi bilgi katman- ları çakıştırılmakta, bu temsiller nasıl bir an- latı ve performatif an kurmaktadırlar?

Bu soru bağlamında Perry Kulper’a ait seçili örnekler üzerinden çözümlenmeye çalışılan bilgi katmanlarının nasıl bir araya getirildi- ği, bunun için hangi taktiklerin kullanıldığı açılmaya çalışılmıştır. Bu anlamda, tasarım sürecindeki kişisel yaklaşımlar ile kendini kurmayı deneyen karışık yapılı temsillerin potansiyeli, bu potansiyelin açığa çıkarılma- sı ve açığa çıkarılan bilgiler ışığında mimari temsilin pozisyonu önemsenmektedir.

KAPSAM

Çalışma kapsamında, tasarım bilgisi bağla- mında Polanyi’nin kişisel bilgi kuramından ve mimari tasarım sürecinde kişisel bilginin deşifre edilebilmesi için kendi içerisinde de kişisellik barındıran karışık yapılı temsille- rinden faydalanılmıştır.

Karışık yapılı temsil araçları bu çalışma kap- samında; geleneksel ya da dijital temsil araç- larının ötesinde ya da onları da içine alarak oluşturulan, belirli kalıplar içinde kalmadan eylem içinde üretilen, farklı bilgi katman- larının çoklu biraradalığı ile türeyen temsil biçimleri olarak ele alınmıştır. Söz konusu temsiller bitmemiş, açık uçlu, keşfe olanak veren, anlık araştırmaların potansiyellerini sergileyen, kişisel bilgiye, farkındalıklara ya da ihtiyaca göre şekillenebilen, performansa dayalı bir tür dil oyunu kuran bir düşünme ve yapma aracı olarak ifade edilmiştir. Bu tür temsiller geleneksel olanın ötesine geçtiği ve tasarımcının kurduğu ilişkilerle üretilebildiği için genel bir bilgi vermek yerine tasarımcı- nın ürettiği bilgiyi ortaya koyan kişiselleşmiş bir temsil biçimidir ve bu anlamda kıymetli bulunan karışık yapılı temsiller bu çalışma- nın temel sorunsalını oluşturmaktadır. Bu tür temsillere örnek olduğu düşünülen Perry Kulper’ın üç çalışması ise bu araştırma bağ- lamında örneklem olarak seçilmiş ve tasarımcı- nın hem temsil dili hem de anlatısı üzerin- den sökülme çalışılmıştır.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

YÖNTEM

Bu çalışmada öncelikle mimari temsil ve onun geçmişten günümüze değişimi, dönüşümü irdelenmiştir. Bu dönüşüm bağlamında kişisel yaklaşımlara olanak tanıyan karışık yapıli temsiller ve bu temsillerin kuramsal zeminini beslediği düşünülen Polanyi'nin kişisel bilgi kuramı tartışılmıştır. Mimarlıkta kişisel bilgini bir görünümü olduğu hipotezine dayanan karışık yapıli temsillerin tasarım anlayışlarını çözümleyebilmek için özgün bir yapma biçimine sahip bir isim olduğu düşünülen Perry Kulper'in çalışmalarından örnekler seçilmiş, bu örnekler ve anlatıları üzerinden karışık yapıli temsillerin nasıl ve neden üretildikleri irdelenmeye çalışılmıştır. Seçili örnekler üzerinden karışık yapıli temsillerin ne türden bilgi katmanları içerdikleri ve bu katmanlar arasındaki ilişkilerin nasıl kurulduğuna dair kişisel yaklaşımlara değinilmiştir. Kulper'in oluşturduğu teknikler üzerinden bakılan bu yaklaşımlar sonucunda karışık yapıli temsillerin kişisel bir sentez kurabilmek ve onların performatif birer düşünme ve ifade aracı olmalarına yönelik bir çözümleme denenmiştir. Elde edilen veriler sonucunda ise bu türden temsillerin ne tür bir anlatı sunduğu tartışılmıştır.

(MİMARİ) TEMSİLDE KİŞİSEL ANLATILAR

Temsil zihinde olan/oluşan ile üretilen şey arasında ilişki kurmayı sağlayan bir ortam,

teknik ve araçlar bütünüdür. Zihinde olanla kurduğu bağ sebebiyle temsil, Savaş'ın da işaret ettiği üzere “henüz gerçekleşmemiş olan ile doğrudan ilişkilidir” (Savaş, 2002: 87). Mimarlık da yapısı gereği kendini, kendine ait bir temsil dili üzerinden ifade etmektedir. Bu sebeple mimari temsil çeşitli araç ve tekniklere sahiptir. Mimarlık nesnesini ifade edebilmek amacı ile kullanılan bu teknik/ araçlar, aslında onları ortaya çıkaran düşünceleri yansıtacak biçimde şekillenir. Benzer bir yaklaşımı savunan Scheer de bu sebeple temsili, bir düşüncenin ve sunum aracının melez bir ürünü olarak ifade etmiştir. Ona göre çizim araçlarının özellikleri mimarlığın nasıl yaratıldığı ve düşüncelerin nasıl görünür olduğu ile ilgilidir (Scheer, 2014: 52). Bu ifadeler temsilin tasarım süreci ile ilişkisini düşündürmektedir. Süreç ile ilişki bağlamında Bolt da benzer bir argümanı paylaşır. Ona göre temsiliyet bir sonuç değil, daha çok bir düşünce ve dünyayla kurulan bir ilişki biçimidir (Bolt, 2004: 17). Bu noktada süreç vurgusu önem kazanmaya başlamaktadır.

Mimari tasarımda süreç temsil ile birlikte aktif bir katılım gerektiren, dolayısıyla da performansa dayalı bir durumdur. 1950'lerin sonlarında performans, özellikle dilbilim ve kültürel antropoloji gibi beşerî bilimlerde ve diğer araştırma alanlarında etkili bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Dil alanındaki ‘edimsellik’ kavramı ile performans kavramı ben-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

zeşim içerir. Ayrıca dilde performans enformel senaryoları da dahil ettiği için eylemlerin örtük kalmış yönlerini de açmaya çalışır (Güner, 2012: 26). Kültürel bağlamda ise statik bir eser koleksiyonu olmaktan ziyade etkileşimli ve iç içe geçmiş dinamik bir ağ yapısına ve aynı zamanda biçim, yapı, değer veya anlamın sabitliğine karşı çıkan çok katmanlı süreçlere dönüşmüştür (Kolarevic & Malkawi, 2005: 205). Bu sebeple çağdaş kültür anlayışı performatif yaklaşımlara açık hale gelmiştir.

Performatif olma hali her an bir etki üretme potansiyeline sahip olma durumu olarak düşünülebilir. Çünkü performans mekanizmaları hareketsiz ve katı değil, göçebe ve esnektir. Mekanları kapalı/örtülü değil, ağa bağlı ve dijitaldir; zamansallığı ise çok ritimlidir ve doğrusal değildir. Performatif olma durumu aynı zamanda yeni bilgi konuları, kimlikler, cinsiyet değiştiren bedenler ve dijital avatarlar üretir. Bu bağlamda öznel birleştirilmiş değil parçalanmış, merkezi değil dağıtılmıştır aynı zamanda sanal kadar gerçektir (Kolarevic & Malkawi, 2005: 179). Dolayısıyla performatif, performansın içerdiği eylemliliği ifade etmek anlamında_ esnek, çözümlü ve çok ritimli olma halidir.

Bir eylem durumu olarak performans tiyatro ile de oldukça yakından ilişkilidir. Nitekim Schechner'in performans tanımlarından biri_ tiyatro bağlamında_ eğlence için inandırmaktır; onu yanılsamanın yanılsaması olarak gö-

rür. Bu sebeple gündelik deneyimlere göre tiyatrodaki performansı daha 'doğru/ gerçek' olarak kabul eder. Çünkü tiyatro aracılığıyla hayal ürünü bir alanda dolaşıma izin veren performans ile eylemler, eğlence için bile olsa aşırı uçlara taşınabilmektedir (Schechner, 2003: xi). Uç durumlar gündelik eylemlerin örtük/ gömülü yönlerini açabilmek için çarpıcı olabilmektedirler.

Schechner performans kavramını teorik bir çerçevede 1977 yılında 'Performans Teorisi' isimli kitabında kullanmıştır. O performansı öncelikli olarak "tanımlanması son derece zor bir kavram" olarak ifade eder. Sonrasında Erving Goffman'ın perspektifinden bakar ve performansı eylemlilik (*performing*) üzerinden açar; nitekim performans eylemini herhangi bir faaliyeti karakterize eden bir davranış tarzı olarak tanımlar. Böylece performans ayrılmış bir türden ziyade herhangi bir durumda ortaya çıkabilecek bir nitelik olarak görülebilir, der (Schechner, 2003: 29). Böylesi bir nitelik aynı zamanda performans farklı disiplinlerin içine dahil etme olanağı sunmaktadır. Bu bağlamda gerek kavramsal gerekse işlevsel olarak performansın mimarlık ile de ilişkili olduğu söylenebilir.

Mimaride bir paradigma olarak performansın ise kökeninin 20. yüzyıl ortalarındaki sosyal, teknolojik ve kültürel ortama kadar uzandığı söylenebilir: 60'lardaki avangart tasarım ütopyalari, Archigram gibi. Bu yaklaşımlar

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

performatif eylemler aracılığıyla kültürel kimliğin ve mekansal uygulamanın anlamını yeniden canlandırmayı, değiştirmeyi ve dönüştürmeyi denedikleri için bugün dahi belirli bir rezonansa sahiptirler. Bu haliyle performatif kavramı mimari programı tekil, sabit ve durağan değil, sosyo-ekonomik, kültürel ve teknolojik değişimlerin zamansal dinamikleri tarafından yönlendirilen, çoklu, akışkan ve belirsiz olarak ele alınır. Dolayısıyla kültür, teknoloji ve mekanın birbirini sürekli etkileyen dinamikleri mimariyi de etkiler ve onu aktif bir ilişki ağı içine dahil eder. Performans mimarlığında mekan, sabitlerin ve belirli programların aksine belirsiz bir şekilde ortaya çıkar. Bu anlamda bir tasarım paradigması olarak performans, mimarlık alanında mekansal, sosyal, kültürel ve teknik (strüktür, ısı, akustik gibi) açıdan görünür olmaya başlar (Kolarevic & Malkawi, 2005: 205).

Güner ise performansın mimarlık ile ilişkisine geçmeden evvel sanat ile olan ilişkisinden söz eder. Dolayısıyla mimarlıkla kurulan ilişkinin sanat kanalından beslenerek gelen bir süreç olduğu düşünülebilir. Bu anlamda Güner; 1960’larda sanat alanındaki ‘*happening*’ serileri, 1968’de Paris’te yaşanan öğrenci olaylarının yarattığı kültürel ve sosyal değişimi, Lefebvre ve Foucault’nun düşüncelerinin mimarlık ortamına sızması, Tschumi ile birlikte ‘*event*’ kavramı ile mekanın statikliğinin kırılma çabası, Derrida’nın ‘edimsellik’

kavramını mimarlık ile ilişkilendirmesi ve bunu mekânsal dışavurum olarak görmesi, ‘olay’ kavramının her an yeniden inşa edilen, devingen ve özneye ait olan bakışının mekan kavramını dönüştürmesi, günümüzde ise dijital ağ ilişkilerinin mimarlık ile bağıntıları bağlamında mimarlık ve performans ilişkisini tartışmıştır (Güner, 2012: 26-27).

Mimarlık ile kurduğu ilişki üzerinden performans/performatif olma hali düşünüldüğünde, mekân olgusu statik ve nesnel anlayış yerine devingen ve öznel bir anlayışa evrilmeye başlamıştır denilebilir. Değişen mekân olgusu, onu ifade etmeyi sağlayan mimari temsilleri de etkilemiştir. Bu durum ise mimari temsilde konvansiyonel ötesi ifadelerin yolunu açmaya başlamıştır. Dolayısıyla performatif olma hali mimari temsil bağlamında konvansiyonel olanın sınırlarına, formuna tutunmayan ve eylemde olan bir süreç olarak ele alınabilir. Böyle bir süreç bir tür “oyun” olarak düşünülebilir; genel kuralları olan ancak tasarlayan öznenin süreç içerisindeki eylemlilik hali ve zaman etkeni ile birlikte her seferinde yeni bir ‘şeye’ dönüşen bir oyun gibi. Uraz da benzer bir argüman ile tasarımı tek kişilik bir oyuna benzetmiş, bu bağlamda temsili de o kişinin oyuncu olarak sergilediği performans olarak ifade etmiştir (Uraz, 2002: 80). Bu durum ise kişisel olarak farklılık gösterebilecek bir sürece işaret eder ve temsili de yapısal ve içeriksel olarak birbirinden bağımsız kılar.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Dolayısıyla bu ikili durum her zaman birebir örtüşmeyebilir. Bu örtüşmeme hali bir yandan da temsili nesnenin göstereni olma durumundan kurtararak onu özgülleştirmektedir. Bu durum dilbilim üzerinden daha okunaklı olabilir; örneğin elmanın kendisi, simgesi ve kelimesi arasındaki ilişki gibi. Wittgenstein bu durumu dil oyunu olarak adlandırır: “Dil ile dilin örüldüğü eylemlerden oluşan bütüne de dil oyunu diyeceğim... bu terim dili konuşmanın, bir etkinliğin ya da bir yaşam biçiminin parçası olduğu olgusunu öne çıkartmak anlamına gelir” (Anlı, 2013: 152). Kelimeler ve eylemler üzerinden gelişen bu oyunu Uluoğlu da mimari tasarım sürecinde benzer bir şekilde kullanmıştır. Tasarılmanın dili, çizim ve sözün bir arada kullanılması ve eylem içerisinde olması ile oluşmaktadır (Uluoğlu, 2000: 33-58). Dolayısıyla tasarımın sözlü ve grafik bir dili vardır. Bu dil, temsil bağlamında da düşünülebilir. Nitekim Gürer “mimari temsilin karakterinin belirlenmesinde ilk ilişkiler zincirini mimari temsilin dilsel özellikleri oluşturmaktadır” diyerek temsilin dil ile olan benzerliğini açmaya çalışmıştır (Gürer ve diğ., 2005: 88). Çünkü mimari temsil her ne kadar iki ya da üç boyutlu çeşitli temsil teknikleri üzerinden düşünülse de karşılıklı konuşmalar, tartışmalar, semboller, fotoğraflar, metinler, kişisel birikimler de onun yapısını oluşturmakta, ‘mimarlık nesnesi’ tüm bu ilişkilerin bir arada kurulması ile birlikte var olabilmektedir.

Sözü edilen ve mimari temsilin yapısını oluşturan teknikler ve o tekniklerin ilişkisel olarak bir arada kullanılma biçimleri, mimari temsili performatif hale getirmeye başlar. Bu anlamda mimari temsiller bir düşünce ve o düşüncenin görünürlüğü arasında bir deneyim kazanmaya aracılık ederler. Scheer’e göre bu deneyimlere dayanılarak temsil, bilgilerimizi sonsuz bir şekilde revizyona uğrattır (Scheer, 2014: 42). Bu anlamda döngüsel olarak devam eden bilgi, deneyim ve iletişim süreci temsili araç olarak kullanmaktadır. Geleneksel anlamda mimarlık ise bir nesne olarak görülmektedir. Ancak modernitede, özne ve nesnenin sınırları daha geçirgen hale gelmiştir. Dolayısıyla temsilin hem kendine özgü bir anlam alanına hem de işlevsel bir anlam alanına sahip olduğu söylenebilir. Tanyeli çizimin kendine özgü anlam alanına örnek olarak Libeskind’in *End Space* projesini vermiştir. İşlevsel anlamı için ise temsilin mekansal ya da tektonik dünyayı anlatma görevinin olduğundan söz eder. Buna örnek olarak ise uç örnekler olarak görülebilecek Archigram, Soleri, Lebbeus Woods gibi isimleri verir. Onların mekân yaşantılarına dönüşen sınırları çizdiğini ifade eder (Tanyeli, 1998: 43-45). Temsilin kendine özgü anlam alanına sahip olması ya da özerkliği konusu Yalınay tarafından ise şu şekilde ifade edilmiştir: “Post-modern durumla beraber gelen dekonstrüktivist söylemin mimari gösterimdeki yansıması, geleneksel mimari anlatımdaki araç-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

sallığı reddederek çizginin sahip olduğu gücü gündeme getirme çabasıdır” (Yalınay, 1994: 50). Bu ifade temsilin kendine özgü olan anlam aralığına işaret etmektedir. Yalınay, Tanyeli ile benzer olarak Libeskind’in *Micromegas* ve *Chamber Works* projelerini, örnek göstermiştir (Yalınay, 1994: 50).

Temsil genel olarak bir araç, ortam ya da teknik olarak görülmektedir. Mimarlık ile ilişkisi bağlamında ise her zaman fiziki mekânsal karşılıklar aramayan, kendine özgü bir anlam alanının olduğundan da söz edilebilir. Dolayısıyla gerek fiziksel gerekse düşünsel dünyamız temsil ortamında oluşmaktadır. O halde dünya ile temasımızı sağlayan bir ara durum mudur temsil? Bu sayede mi kendimizi biliriz? Mimarlık ile ilişkisi bağlamında bakıldığında ise temsil mimarlığın yalnızca sınırlarında mı gezinir? Mimarlığa aracılık edebilmek ya da yalnızca kendini ifade edebilmek için kendine özgü bir yapısı mı olmasıdır?

Mimari temsile tüm bu sorular ve tartışmalar ışığında bakılıp bir ortaklık kurulmak istenildiğinde, en genel anlamda, bir araç ve ortam olarak düşünülebilir; dünya ile temasımızı kurmaya yarayan bir düşünme/yapma aracı ve ortamı. Temsilin bu anlamda ifadesi; sınırlı bakışların azaltıldığı, indirgenmiş teknik bilgi katmanlarının yeniden çoğaltıldığı, anlık durumları da içine alabilen, tasarımcıya yeni rotalar açabilen bir aralığa işaret et-

mektedir. Ancak geleneksel anlamda mimari temsil araçları kendilerini daha çok nesnel ve statik bir bakış üzerinden kurmaktadır. Çünkü bu yöntemlerin kendilerine ait bir dilleri ve yapma biçimleri olduğu için verdikleri bilgi sınırlı kalmaktadır. Ancak bu durum da geçmişten günümüze çeşitli kırılma noktaları ile birlikte dönüşüme uğramıştır. Örneğin Rönesans’ta perspektifin keşfi ile mekân algısı, Orta Çağ’dan beri kullanılagelen maket yönteminden farklı olarak ama çizim düzleminde o algıyı kurabilmek adına, önemli bir kırılma noktası olmuştur. Ancak perspektif de Aydınlanma Çağı ile birlikte ölçülemez olması nedeniyle tartışmalar yaratmıştır. Bu duruma karşı ise aksonometri yöntemi geliştirilmiş, hem çizim düzleminde üç boyut algısı hem de perspektifin veremediği ölçü sorunsalı çözülmüştür. Değişen dünya dinamikleri ve teknolojik gelişmeler ile birlikte bu teknikler de tasarım geometri ve kolaj gibi yöntemlerin oluşumuyla kırılmalar geçirmişlerdir. 20.yüzyıla gelindiğinde ise artık temsilin retorik anlamı da tartışılmaya başlanmış, bilgisayarların da tasarım ortamına girmesi ile birlikte yeni kırılmalar oluşmuştur.

Diğer birçok alandan farklı olarak mimari temsil araçlarındaki bu kırılmalar ve dönüşümler, kendisinden önceki aracı yok etmemiştir. Aksine bir tür birikme söz konusudur. Bu sebeple bugün temsil araçlarına bakıldığında ‘çoklu’ bir durum görülmektedir. Bu

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

çoklu olma durumu hem geleneksel hem de dijital araçların varlığı üzerinden düşünülebilir. Ancak dijital araçlar ile birlikte temsilin yapısına ilişkin radikal bir değişim olmamıştır. Konvansiyonel tekniklerden farkları, üç boyutlu nesneleri dinamik bir üç boyutlu anlatım ile ifade edebilmektir. Geleneksel yöntemlerde temsil ortamı maket ya da kâğıt iken, dijital yöntemlerde bu ortam ekran olmuştur. Dolayısıyla ara yüzün değişmesi temsile ait sorunsal/ ideolojik çerçeveyi kırmaya yetmemiştir. Bu sorunsal üzerinden, gelenekselin ötesine geçebilecek ve bugünün dünyasını (temsil araçları ve görsel bilgi bağlamında çokluk içeren) ifade etmeye imkân verebilecek temsil anlayışından/ aracından söz edilebilir mi?

Mekâna ilişkin verilerin ya da bilgilerin çoklu- karmaşık ilişkileri ve bunların mekânı üretme ve dönüştürme hali, oyun düşüncesi, eylemlilik hali, performatif olma durumu, düşünce ve eylem arasındaki ilişkilerin kurulması gibi çeşitlilik içeren fazlar temsil etme biçimlerindeki farklılaşmaları tetiklemektedir. Bu farklılaşmalar yeni bir dil olarak da düşünülebilir. Bu dil, çalışma kapsamında karışık yapıli temsiller olarak ifade edilmiştir. Karışık yapıli temsiller hem mimarın söylemine eğilmekte hem de onu somutlaştırmaktadır, dijital tekniklerden de beslenebilmektedir. Ayrıca katmanlı (*layering*) ve süperpoze

temsiller olarak da düşünülebilir.¹ Karışık yapıli temsil araçları bu çalışma kapsamında; geleneksel ya da dijital temsil araçlarının ötesinde ya da onları da içine alarak oluşturulan, belirli kalıplar içinde kalmadan eylem içinde üretilen, farklı bilgi katmanlarının çoklu biraradalığı ile türeyen temsil biçimleri olarak ele alınmıştır. Söz konusu temsiller bitmemiş, açık uçlu, keşfe olanak veren, anlık araştırmaların potansiyellerini sergileyen, kişisel bilgiye, farkındalıklara ya da ihtiyaca göre şekillenebilen, performansa dayalı bir tür dil oyunu kuran bir düşünme ve yapma aracı olarak ifade edilmiştir. Bu tür temsiller geleneksel olanın ötesine geçtiği ve tasarımcının kurduğu ilişkilerle üretilebildiği için genel bir bilgi vermek yerine tasarımcının ürettiği bilgiyi ortaya koyan kişiselleşmiş bir temsil biçimidir. Geleneksel yöntemler daha çok bitmiş, genel, durağan, sınırlı, resimsel, bilinen, tekil ve var olan ile ilişkilendirilirken; karışık yapıli temsiller bitmemiş, özel, performatif, çoğaltılmış, ilişkisel, araştırmacı, çoğul ve aranan (olası olan) ile ilişkilendirilmiştir. Bu açıklığı sağlaması anlamında mimari temsilde yaratıcı bir aralık olma potansiyeli barındıran ve bu anlamda kıymetli bulunan karışık

¹ Bu türden tekniklerin kullanımına örnek olarak Tschumi'nin çalışmaları, ilk örneklerden sayılabilecek, üzerinden bakılabilir. Örneğin Parc de La Villette çizimlerinde hareket (event) kavramının altını çizerek, katmanlaşma ve süperpoze tekniğini kullanmıştır. (Kaynak: <http://www.tschumi.com/projects/3/>)

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

yapılı temsiller bu çalışmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır.

Karışık yapılı temsiller katmanlı bir yapıya sahip olmakla birlikte artlarında yatan bir söyleme/hikâyeye dayanmaktadırlar. Bir söylemi olması dolayısıyla bu türden temsillerin düşünce yapıları her seferinde o söyleme göre yeniden kurulma şansına sahiptir. Bu durum ise bizi benzer bir niteliğe sahip olan ve bu çalışmanın kuramsal zeminini besleyen kişisel bilgi kuramına götürebilir. 20.yüzyılın ortalarında çağdaş bilim felsefecisi olan Polanyi tarafından ortaya atılan kişisel bilgi (*personal knowledge*) kuramının temelinde, yine Polanyi'nin ortaya attığı örtük/örtülü/zımni bilgi (*tacit knowledge*) kavramı yatmaktadır. Bu kavramın temel argümanı, insanın ifade edebildiğinden çok daha fazlasını bildiği (*we know more than we can tell*), üzerinedir (Grand, 2007: 174). Polanyi'den sonra örtük bilgi kavramını birçok araştırmacı çalışmıştır. Örneğin Jennex'e göre örtük bilgi; oldukça kişisel, biçimsel hale getirilmesi zor, iletişimi ve paylaşımı oldukça güç olan bilgi türüdür. Subjektif (öznel) anlayışlar, sezgiler, önseiziler, duygular, değerler, inançlar ve idealler örtülü bilgiyi oluşturan unsurlardandır (Jennex, 2008: 136). Benzer bir biçimde Johannessen ve arkadaşları da Polanyi'nin örtük bilgi teorisini, bilginin insanlar tarafından nasıl geliştirileceğini ve kullanılacağını tanımlamak olarak ifade eder. Söz konusu teori eylem yö-

nelimlidir ve eylemin gerçekleştiği süreçlere odaklanmaktadır (Johannessen ve diğ., 2001: 8). Dolayısıyla örtük bilgi için denilebilir ki; sezgiseldir, deneyimlere dayanır ve nihayetinde kişiseldir.

Polanyi'ye göre kişisel bilgi, bilimsel bilginin yeniden yorumlanabilmesine dair alternatif bir bakış önerisidir. Kişisel ve bilgi kelimelerinin birbirine ters şeyler olarak düşünülebileceğinden söz eder. Çünkü bilgi, genel olarak evrensel kabuller üzerinden karşılık bulmaktadır ve objektiftir. Polanyi'ye göre buradaki çelişki, 'bilme' anlayışını değiştirerek çözülür. Teorinin ilk ipuçları Gestalt psikolojisinin bulguları ile oluşmuştur, Gestalt'ın felsefi etkilerinden kaçınılmazın bir arayış söz konusudur. Dolayısıyla bilmeyi (*knowing*), bilinen şeylerin aktif bir şekilde kavranması olarak görmekte, beceri gerektiren bir eylem olduğunu düşünmektedir. Burada 'anlama' kelimesi de önem kazanmaktadır. Polanyi'ye göre anlama, keyfi/ pasif bir eylem değildir ancak sorumlu bir eylemdir. Bu türden bir bilme saklı gerçeklerle temas anlamında objektif, henüz bilinmeyen gerçek sonuçların bu belirsiz aralığını öngörmek için bir koşul olarak tanımlanan temastır. Bu sebeple kişisel bilgi, kişisel olan ile objektif olanın bir araya getirilmesi olarak ifade edilir (Polanyi, 2005: 1-5).

Polanyi'nin kişisel bilgi kuramı üzerine çeşitli yaklaşımlar söz konusudur. Örneğin

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Atkinson, Polanyi için bilimsel bilgide tam anlamıyla bir tarafsızlığın ya da nesnelliğin olmadığını benimsediğini ifade etmiştir. Dolayısıyla her bilginin kaçınılmaz olarak kişisel bir tarafı vardır; en azından karar verme süreci, hipotez aşaması, sonuçların değerlendirilmesi gibi çeşitli aşamalarda kişisellikten söz etmek mümkündür. Çünkü Atkinson’a göre bir şeyi keşfetmenin kaynağı bulunacak şeye olan inançta yatmaktadır (Atkinson, 2012: 12-50).

Polanyi’ye göre bilgi katılımı edinilir, bisiklete binme örneğindeki gibi. Dolayısıyla ona göre her bilgi, bilen kişinin kişi olarak katılımını gerektiren kişisel bilgidir. Bu bağlamda katılımı sağlayabilmek ya da kişisel bilgiyi keşfedebilmek için süreç önem kazanmaktadır. Süreçte ise bilgi-eylem ilişkisi önemlidir. Belardi bu türden bir ilişkiyi şu şekilde ifade etmiştir: “Bilgide, duyum ve hareket birbirleriyle bütünleşirler ve belirli bir ‘kategoriye’, beyindeki tutarlı bir cevabı, yani bir anlam öncülünü oluştururlar. Ek olarak, peş peşe yapılan ‘keşifler’ -yani değişik zaman ve bağlamlarda aynı özneye ilişkin farklı duyumlar- asla aynı olmadıklarından, her bir kategori sonsuz defa belirlenir ve yeniden sınıflandırılır” (Belardi, 2016: 12-14). Burada yine döngüsel bir ilişki düşünülebilir. Aynı zamanda her an bir değişim ve yeniden oluşum durumu olduğu için bilgi-eylem ilişkisi özelinde neredeyse sonsuz olasılıktan

söz edilebilir. Bu olasılıkların vücut bulma halleri ise kişisel yaklaşımlar aracılığıyla kurulan karışık yapıli temsiller üzerinden düşünülmektedir. Çünkü hem kişisel bilgi hem de karışık yapıli temsiller tasarımcıya özgü olan, anlık üretilebilen, değişip dönüşebilen, süreç içerisinde yeniden strükture edilebilen, dinamik/ performatif bir bilme, ifade etme ve anlama hali olarak görülmekte, bu bağlamda da yan yana düşünülmektedirler. Dolayısıyla hem karışık yapıli temsilin kendi yapısı hem de kişisel bilgi kuramının yapısı, mimari tasarımı her seferinde özgün ve kişisel olarak kurmaya olanak tanımaktadır. Bunu sağlayabilmek için tüm temsil araçları istenilen kombinasyonlarda ve tasarım düşüncesine uygun biçimlerde kullanılabilir. Hangi temsil aracının nasıl kullanıldığı ise kişisel bilgi bağlamında yeni alternatiflere açık bir şekilde ve ilgili tasarım probleminin gerektirdiği biçimde değişmektedir. Perry Kulper ve çizimleri bu düşünme biçimine ve dolayısıyla karışık yapıli temsillere örnek olarak görülen isimlerden biri olarak bu çalışma kapsamında incelenecektir.

BİR ÖRNEK: PERRY KULPER

Günümüzde mimari temsil, sözü edilen çoklu ortamlar sayesinde performatif ve kişisel üretimlere olanak sağlamaktadır. Bu türden çalışmaları olan isimlerden birisi ise mimar ve akademisyen Perry Kulper’dır. Profesyonel ve akademik bir geçmişe sahip olan

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Kulper, çalışmalarını akademik ortamda yürütmekle birlikte temsil ve eğitim alanına koyduğu katkı anlamında önemsenmektedir. Temsil konusundaki özel ilgisi ise mimari çizimin potansiyelini araştırmak üzerinedir, denilebilir. Kulper ilişkisel düşünme ve geleneksel yöntemlerin ötesine geçme düşüncesi bağlamında tartıştığı ve kullandığı temsili, kendine özgü geliştirdiği yapma biçimleri ve söylemler üzerinden kurmaktadır. Geleneksel ve dijital temsiller, fotoğraflar, semboller, yazılar gibi çeşitli bilgi katmanlarını kurduğu yöntemler üzerinden bir araya getirerek oluşturduğu spekülative öneriler onun kişisel yaklaşımını oluşturmuştur.

Wai Think Tank grubuna göre, Kulper'in çizimleri bilgi ve olanakların bir kozmosudur, yerleşmeyen ve her zaman gelişen bir düşünce mimarisidir. Kulper, Wai ile yaptıkları görüşmede mimari temsilin bir projenin tasarımında bir şeyleri çok hızlı bir biçimde azaltmasını, indirgemesini (*reduction*) nasıl önleyebileceği üzerine düşündüğünü ifade eder. Bu sebeple metrik olmayan şeylerin enstrümantal olarak nasıl görselleştirebileceğini ve mekansal ortamlardaki ilişkisel düşüncenin nasıl kurulabileceğini merak eder.² Belki de bu sebeple onun hemen hemen tüm çizimleri “şeyleri” keşfedebilmek için yapılan tasarıma ait taslaklardır (*worksheet*) ve gerçeklikte var

olma gibi bir niyetleri yoktur (Castle, 2014: 18).

Kulper bu düşünceler bağlamında çizim, fotoğraf, görsel, işaret, metin, atmosfere dair mekansal veri gibi çeşitli bilgi katmanlarını bir arada kullanarak katmanlı bir yapma biçimi kurmuştur. Bu durumu çoklu temsil teknikleri (*multiple representation techniques*) olarak ifade eder. Çoklu teknikleri kullanarak çizimin çeşitli seviyeler üzerine iletişim kurma niyetinde olduğundan bahseder. İndekssel kümelerin, işaretlerin, diyagramların, materyal göstergelerinin, dilin ve diğer üretken işaretler ile birlikte var olan bu çoklu teknik ve onun kullanımı çizimin araştırmacı potansiyelini açmayı ve gizli ilişkileri geliştirmeyi sağlamaktadır. Bunun için manuel, dijital ve hibrit teknikler kullanılabilir. Böylece mekânsal olasılıklar ortaya çıkarılabilir (Kulper, 2005: 18). Bu sayede Kulper aslında alternatif bir yöntem dolayısıyla da alternatif bir mimarlık düşüncesi önermektedir. Ona göre alternatif mimarlık hermetik değil ilişkiseldir, düşüncenin bağlamında yer alır, spekülative (Kulper, 2013: 63). Bu önerinin potansiyeli üzerine ise üç temel alanın varlığından söz eder; mimarlığı kavramsallaştırılmanın yollarını genişletmek, farklı tasarım yöntemlerinin farkındalığını artırarak tasarımın çok yönlülüğünü artırmak ve temsil teknikleri üzerinden kavramsal ve yapısal olarak

2 <http://waithinktank.com/Perry-Kulper>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

görülen imkânsızlığın sınırlarını genişletmek (Kulper, 2013: 56).

Bu amaç ile yaptığı çalışmalar sırasında, 14 çalışma stratejisi (analog araçlar, benimseme, otomatizm, içerikten forma, diyagram, formdan programa, jest yorumlaması, indeks, metaforik araçlar, anlatı, işaretsel öğeler, parametrik modelleme, sözdizimsel araçlar olmak üzere)³ belirlemiş ve bu sayede farklı durumlar için çok çeşitli düşünceler üretebilmiştir.⁴ Bir projenin farklı aşamalarında belirli fikirleri düşünmek ve üzerinde çalışmak için bu teknikleri kullanmış, onlar sayesinde bilinen ve bilinebilecek olan arasında hareket edebilmiştir (Kulper, 2013: 59). Onun tekniği akışkan kullanımı ve tasarım yöntemi ne üzerinde ne zaman ve nasıl çalışıldığı ile ilgili olarak ilişkisel bir sentez kurmak üzerinedir (Kulper, 2013: 58). Bu sebeple çizimleri bir tür kişisel harita olarak da görülebilir (Kulper, 2005: 19).

Çizimin olasılıklarını çerçevelemek yerine çizim yaparkenki eylemlilik (*act*) halini keşfetmek ve düşünceleri çoğaltmak için ilişkisel bir pratik önermiş, farklı disiplin setlerini birlikte kullanmıştır (Kulper, 2013: 59). Bu bağlamda bu çalışmanın temel sorunsalı

olan karışık yapıli temsilleri açabilmek adına iyi bir örnek olarak düşünülmektedir. Kulper'ın kendine özgü tekniklerle ürettiği *Central California History Museum*, *David's Island Competition Project* ve *Bleched Out: De-Commissioning Domesticity* projeleri bu çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Projelerde sırasıyla kullandığı ve *Thematic Drawing*, *Strategic Plot* ve *Relational Drawing* olarak isimlendirdiği farklı teknikler üzerinden Kulper'ın yaklaşımı incelenecektir. Bu performatif temsillere ve artlarında yatan düşüncelere, bu temsillerin dillendirdiklerine birlikte bakılarak, içerdikleri bilgi katmanları ve nasıl bir anlatı sundukları ise çözümlenmeye çalışılacaktır.

İlk örnek olarak ele alınan *Central California History Museum* projesi, 2000 yılında Fresno Tarih Derneği (*Fresno Historical Society*) tarafından açılan bir yarışma için Kulper'ın yaptığı öneridir. Yarışmanın zorlu kısmı, Aborjinlerden günümüze kadar olan insan türünün Orta Kaliforniya'daki ilişkilerini göstermek için 45.000 metrekarelik bir müze inşa etmektir.⁵ Kulper bu yarışma için önerdiği projenin görsellerden birini, kendine özgü geliştirdiği Tematik Çizim "*Thematic Drawing*" tekniği üzerinden oluşturmuştur (Şekil 1). Bu çizim türü sözcükler, imgeler, işaretler, fikirler içeren bir çeşit görsel bulmaca, iliş-

3 https://www.youtube.com/watch?v=OgZGUzkW_5k

4 <https://archinect.com/news/article/54767042/drawing-architecture-conversation-with-perry-kulper>

5 <https://dprbcn.wordpress.com/2009/10/15/perry-kulper-revisited/>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

kisel bir matris ya da bir çizim koreografisi olarak yorumlanabilecek çoklu bir dildir. Bu dilin oluşması için kullanılan ifade biçimleri ölçek ya da hiyerarşi gibi düzenlere bağımlı olmaksızın figüratif ilişkileri kurmakta ve tasarım düşüncesini göstermektedirler (Chahal, 2014: 26). Oldukça geniş bir zamansal aralığa yayılan, insan ve insan ilişkilerinin bir müze aracılığıyla gösterilmesi Kulper’ı bir tür serüvene atmıştır, denilebilir. Bu anlamda kurulan çoklu ilişkilerin ve bağıntıların ifadesi de tasarım düşüncesine hizmet edecek biçimde şekillenmiş, çoklu bir anlatıya dönüşmüştür.

Kulper, *Central California History Museum* projesinin açıklamasında “kalınlaşmış yüzey” terimini kullanır. Bu terim sadece kavramsal olarak değil, algısal ve çizimde gömülü malzemelerin nitelikleri açısından da uygundur. Tematik çizimler katmanlı bir kolaj inşa edebilmek ve haritanın ilişkisel olarak

örgütlenme gücünü açabilmek için malzeme ve araçların heterojen bir şekilde genişlemesini ortaya çıkarır. Grafiti, mürekkep, bant, x-ışınları, folyo, fotoğraflar, transfer kağıtları ve kesilmiş kâğıttan oluşan bir malzeme paleti ile çizim oluşturulmuştur. Kullanılan tüm bu araçlar geleneksel mimari çizim kuralları ve haritalama teknikleri ile birleştirilmiştir. Böylece temsili çerçevesi çizilmiş bir iletişim halinden üretken bir iletişim biçimine dönüşmüştür (Kaneke, 2015: 112).⁶ Temsil tekniğinin (yapma biçiminin) içerdiği katmanlar, tıpkı tarihi oluşturan katmanlar gibi, bir araya gelmeye ve beklenmedik ilişki biçimleri ile varlık kazanmaya başlamışlardır. Görseller metinler ile buluşmuş, metinler konvansiyonel çizimler ile kesişmiş, diyagramlar fotoğraflar ve kelimeler ile katmanlaşmıştır. Tüm bu katmanlar süperpoze hale getirilerek tasarımın tematik anlatısındaki yerlerini almışlardır.

⁶ Çevirideki vurgular bana ait.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Şekil 1. Kulper, P., 2000, Kaliforniya Tarih Müzesi, Tematik Çizim Tekniği
(Kulper, 2013: 58)

Kulper bu tematik çizimi nasıl oluşturduğunu açıklarken ise şu ifadeleri kullanmıştır: “Bu çizim göç eden robotik çiçek bahçeleri, hasat yüzeyleri, esrarengiz gece objeleri için atmosfer, elektronik kuklalar, ilham perisi (*muses*) tiyatroları gibi çeşitli programatik unsurları içermektedir. Bu unsurları tematik olarak şehircilik öğelerinin içine oturtup ve kentsel yapıyı fazlaca kodlayarak bir ‘simyacı şehircilik’ (*alchemic urbanism*) çerçevesi çizdim. Bunun için Japon kosodesi (kadınlar ve erkekler için bir tür elbise, örtü), üç boyutlu orijinal tarih görüntüleri, tıbbi ameliyathaneler ve kötü şöhretli Truva atı programını içeren bir tasarım ilhamı ile analogik

referansları kullandım” (Kulper, 2015a: 5). Gerek alışılmadık çeşitli programatik unsurların düşünülmesi gerekse bunları bir araya getirmeyi deneyen analogik çerçevenin şehircilik ve mekan arakesitinde buluşması (buluşmayı denemesi) tematik bir senaryo kurgusuna ve bu kurguya olanak veren ilişkilerin biçimlenmesine fırsat vermiştir. Bu biçimlenmenin performatif olduğu ve tasarım düşüncesini oluşturan senaryo (analogik çerçeve) ile birlikte görünür olduğu söylenebilir. Dolayısıyla Tarih Müzesi’nin gerek çizimine gerekse tasarımcısı tarafından yapılan açıklamasına bakıldığında verili programa hem düşünsel hem de ifade biçimi olarak farklı

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

bir noktadan yaklaşıldığı görülmektedir. Bu farklılaşma ise çeşitli bilgi katmanlarını, düşünsel ve kullanılan teknikler bağlamında, içermektedir. Bu noktada kişisel yaklaşımın eldeki verileri bir araya getirmek için kurduğu ilişkide önemli bir rol oynadığı görülebilir. Çizimin tamamına bakıldığında ise çoklu

temsil biçimleri heterojen ve ardışık olmayan bir şekilde bir araya getirilmişlerdir. Bu durum ise çizimi, tek ve bitmiş bir çerçeve olmaktan ziyade farklı sürekliliklerle ve farklı ilişki biçimleri ile devam edebilir, bitmemiş ve dolayısıyla eylem- performans içeren bir anlatıya dönüştürmüştür.

Şekil 2. Kulper, P., 1997, David Adası Yarışma Projesi, Stratejik Çizim Tekniği⁷

Bir diğer örnek Kulper'in Stratejik Çizim "Strategic Plot" olarak isimlendirdiği teknik ile ifade ettiği David's Island yarışma projesi önerisidir (Şekil 2). Stratejik çizimler, zaman

üzerinde çizilen kavramsal çerçeveleri, bölgeleri, eylemleri ve ilişkileri temsil eder. Bu koreografik işaret, mekansal spekülasyonlar için zamansal, geçici ve stabil koşulları göz önünde bulundurarak notasyonları, indeksleri ve proto-uzamsal işaretleri içerir (Chahal, 2014: 26). Bir oyun tahtası veya bir harita

⁷ <https://dprbcn.wordpress.com/2009/10/15/perry-kulper-revisited/>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

gibi, gelecekteki gelişim için notasyonları içeren peyzaj ve mimari arasında temsil edilen bir bölgeyi işgal eder. Malzeme konfigürasyonları diyagramatik ve süreli işaretlerle birleşir, temsili sınırları açar ve daha akıcı ideolojik, malzeme ve zamansal birleşmeleri geliştirir (Kulper, 2005: 18).

Kulper bu projeyi ise şu şekilde ifade etmiştir: “David Adası Fikir Yarışması, New York sahillerindeki küçük bir adaya odaklandı. Programlamanın yapısı ve içeriği her bir yarışmacının takdirine bırakılmıştır. Tarihsel olarak, ada Siwanoy Kızılderilileri tarafından tarımsal yazıtlar, muhtemel bir mürekkep fabrikası, bir askeri üs ve bir bölgesel güç otoritesi tarafından işgal edilmiştir. 1973’ten beri adada yaptırım faaliyeti bulunmamakta ve bir zamanlar gururlu ve baskın askeri yapılar doğal ortamda terk edilmektedir. Ada önerisinde bir dizi konuyla yaratıcı etkileşim kurmaya çalışılır: adalıların uzaklaşma ve izolasyon tecrübeleri, deniz mitolojilerinin ve folklorun yayılması, ardışık isyanlar ve ıraksak işgallerin tezahürleri, sürüklenme, göç ve geçişin kültürel ithalatı, yapılanmış taşkınlar için gizli potansiyel, baskıcı scopic (panoramik ve panoptik) rejimlerin gerçek ve hayali algısı, denizcilik haritalarının temsil edici uygulamaları ve etkileri ve askeri jargonun gerçek ve stratejik konuşlandırılması gibi”.⁸ Adanın tarihini araştıran, oradaki ya-

şantıya dair izler bulan Kulper bu önerideki eylemlerini, “mitlere özgü deniz yolcularının inişi, başkaldıran bir eksen, kamufleli yüzeyler, karaya gelen bir gemi, boşluğun labirenti veya alternatif olarak hava türbülans alanları, hareketli ve koordine olmayan manzaralar, erozyon yüzeyleri, parlatılmış metamorfik kaya bahçeleri, balastlı bir alan, çekici bir kabuk yüzeyi, kuş kolonisi hatları, panoramik çelik duvarlar ve uçuşa yasak bölgeler olarak programatik katalizörleri ve bunlar ile kurulacak mekansallığın programatik çerçevesini hayal ettim” şeklinde ifade etmiştir (Kulper, 2015a: 2).

Bu öneride Kulper için programı oluşturan mekansal ya da hareketli öğeler ve tahayyül edilen atmosfer önemsenmiştir. Burada bölgeler ayrıştırılmış, kavramsal çerçeve üzerinden eylemler anlatılmaya çalışılmıştır. Öneri, önerinin peyzajla kurduğu ilişki, deniz-kara arakesitindeki yaklaşım kararları diyagramlar, çizimler, görseller ve anahtar kelimeler ile ifade edilmiştir. Adanın yapısal durumu ve tarihsel süreçte geçirdiği yaşıttan da kesitler alınarak mekânlar kurulmaya çalışılmıştır. Yine ilk örnekte olduğu gibi semboller, indeksler, yazı ve figüratif işaretlerden oluşan çoklu bilgi katmanları bir araya getirilmiş, tasarlanan mekânlar ise sözü edilen temsil biçimleri aracılığıyla katmanlı bir yapı üzerinden ifade edilmiştir.

8 <https://dprbcn.wordpress.com/2009/10/15/perry->

kulper-revisited/

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

Kulper'in stratejik çizim olarak ifade ettiği bu önerisi, ilk örnekteki tematik çizim önerisi ile -özellikle birçok temsil biçimini bir arada kullanması bağlamında- benzerlikler

içermektedir. Bu iki çizim ise tasarımsal yaklaşımları ve uygulanan taktikler aracılığıyla birbirinden farklılaşmaktadır, denilebilir.

Şekil 3. Kulper, P., 2003, Bleched Out: De-Commissioning Domesticity Projesi, İlişkisel Çizim Tekniği⁹

Son örnek ise İlişkisel Çizim “*Relational Drawing*” tekniği ile çizilmiş olan *Bleched Out DeCommissioning Domesticity* projesidir (Şekil 3). Kulper’a göre “Çok sınırlı bir çerçevede ya da heves dizisi içinde bu çizim; silme, sansürleme ve yeniden yazma üzerine çalışır. Belirli bir ölçek, yönelim veya doğ-

rudan mekansal imalar içermeyen bir ilişkisel çizim, mimari bir önermenin öncüsüdür” (Kulper, 2015b: 23). İlişkisel çizimin ise ne tamamen figüratif ne de soyut olduğundan, mimari veya formel olmayan belirli bir çalışma alanına odaklandığından ve bir temsil tekniği olarak silmeyi açıklayan özel çizimler olduğundan söz eder.¹⁰ Konvansiyonel çizim

⁹ <https://dprbcn.wordpress.com/2009/10/15/perry-kulper-revisited/>

¹⁰ <https://www.youtube.com/>

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

teknik imasını veren bu projede detayların kullanılmaması ve projenin kütüphane, çizimler ve renkler ile gösterilmesi, az sayıda bilgi katmanının bir araya gelerek oluşturduğu mekânsal ilişkilerin nasıl kurulduğunun ifadesi olarak okunabilir.

Projenin açıklamasında ise şu ifadeler yer almaktadır: “Bu spekülasyon projesi, ev içi dünyanın koşullarını yeniden düzenleme, sansürleme, ‘içselleştirme’ ya da içselleştirmeyi içeren gerçek ve figüratif eylemler aracılığıyla bir iç dünya koşullarını yeniden gözden geçirmeye çalışır. Aynı zamanda, mimarın eklemelenen uygulamalarına meydan okur. Amerikalı ressam Sam Francis’in ‘kenar’ (*edge*) tablosundan ve Arizona-Tucson yakınlarındaki *Monthan Davis Bone Yard* çöl üssündeki uçaklardan esinlenen bu çalışma, başlangıçta bu ikilinin ilişkisel çizimi ile çerçevesini çizmiştir... Çizimlerin uzağındaki yerel özellikler için bir ‘işaret’ dizisi oluşturulmuş, sistematik olarak düzenlenmiştir... Bu ilişkisel çizimler, bir iç dünyayı sarmalamayı ya da sansürlemeyi inceleyen ve canlandıran, hayal edilmiş bir grup benzer çizimler ve yapıların ilki için bir çabadır. Bu durum, potansiyel bir dünyayı başka bir iletişimsel yüzeye salıverme çabası ve nihayetinde, içsel yönelimin temsili olmayan biçimlerini ve alışkanlığı yeniden gözden geçirmeyi ya da

beklenen şekilde temellenmeyi sürdürmeyi amaçlamaktadır.¹¹

Kulper bu çalışmada, bir projede genellikle kullanılan mekânsal eklemelenmenin ötesine geçme, o mekana özgü gerçekliği/ eylemliliği ve o mekana içkin olanı açığa çıkarma niyetini taşır. Bu niyet Kulper’in esinlendiği ‘Kenar’ (*edge*) tablosu ve çöl üssündeki uçakların getirdiği çağrışımla birleşmiştir. ‘Kenar’ tablosunda tuvalin kenarları boyanmış, merkezi boyanmayıp bir boşluk olarak bırakılmış ve tanımlı olan tuvalin sınırları sorgulanmıştır. Çöl üssündeki uçaklar ise büyüklüklerine göre gruplanarak toprağın üzerinde kendi alanlarını tanımlı hale getirmişler, bir düzen oluşturmuşlardır. Bu diyalektikten (tablo ve uçakların içerdiği) ve içselleştirmeden yola çıkarak Kulper, ilişkisel düşünme ve dolayısıyla ilişkisel çizim tekniğini oluşturmayı denemiştir. Bunun için temsili olmayanı temsil etmenin yollarını aramış, bir tür işaret dizisi oluşturarak onu çalışmıştır. Oluşturulan işaret dizileri mekânsal organizasyonlar adına bir çeşit eksiltme olarak düşünülebilir. Ancak bu sayede çizim bir yandan da sistematik bir hale getirilebilmiştir. Hem soyut hem de sistemli olma durumunu ise ilişkisel çizim olarak nitelendirilen bu tekniğin sağladığı söylenilebilir.

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

İçsel olanın açığa çıkarılma çabası, farklı tekniklerin bir araya getirilerek ilişkisel bir ağa dönüşmesine olanak vermiştir. Söz konusu yapma biçimi kişisel ve performatif bir yaklaşım olarak düşünülebilir. Yaklaşım yine çeşitli bilgi ve teknik katmanları içermekle birlikte ne formel ne de soyut olan bir aralıkta bulunmaktadır, denilebilir.

Kullandığı tematik çizim, stratejik çizim ve ilişkisel çizim teknikleri üzerinden üç farklı proje önerisine bakılan Kulper'in hem oluşturduğu teknikler hem onları kullanma biçimi hem de tasarım düşüncesini kuran etkenler bağlamında kişisel bir yapma biçimine sahip olduğu söylenebilir. Onun yaklaşımında: “Parametreler kökten değişmiş olmasına rağmen, mimari çizim bitmemiş ve kışkırtıcı bir projedir” (Kulper, 2005: 19). Dolayısıyla gerek kullandığı teknik gerekse söylemleri bağlamında projelerinin kışkırtıcı yönü dilenmektedir. Bu anlamda düşüncelerini ifade etme biçiminde de süreç ilişkileri okunmakta, o sürecin eylemlilik içerdiği ve performatif olduğu anlatıları üzerinden gözlenmektedir.

SONUÇ

(Mimari) temsil tasarım bilgisini üretmenin yollarından biridir. Düşünce ve eylem arasında bir tür dil ilişkisi kurduğu için yaratıcı bir eylemlilik haline dönüşebilmektedir. Bu eylemlilik bir çeşit oyun ya da performatif bir durum olarak da düşünülebilir. Böyle bir

aralık ise hem düşünsel hem de temsil bağlamında çoklu üretimlere olanak verebilir. Çalışma kapsamında sözü edilen karışık yapıli temsillerin ise böyle bir aralıkta bulundukları ve çok yönlü, çok dilli (bilgi katmanlı) birer düşünme ve ifade araçları oldukları düşünülmektedir. Bu ifadeler temelde kurgusal ve mimari temsilin kavramsal ve kişisel yönünü açmaya olanak tanıyabilir. Katmanlı ve kişisel bilgiyi içeren bir yapıda olmaları dolayısıyla karışık yapıli temsiller, tasarım sürecindeki düşünme ve eylem ilişkilerini bir söylem üzerinden anlatmakta hem geleneksel hem dijital hem de farklı materyallerle kurulan farklı dilleri bir arada kullanarak ifade gücünü artırmaktadırlar. Bu anlamda temsil, düşünce ve mekânsal öneri arakesitinde kavramsal bir aralığa sızmakta, alternatif bir yaklaşımın oluşumunu tetiklemektedir.

Örneklem olarak seçilen Perry Kulper'in ve geliştirdiği teknikler üzerinden ifade ettiği önerilerinin böyle bir aralıkta bulunduğu düşünülmektedir. Kulper'in kişisel yaklaşımı ise bu türden karışık yapıli temsillerin üretilebilmesi için önemli bir etken olarak görülebilir. Projeler için yaptığı açıklamalarda nasıl bir atmosfer yaratmak istediği sezilmekte, uyguladığı katmanlı yapılar ile çok bakışlı ve performatif bir yaklaşım sergilediğinin izi sürülebilmektedir. Ancak kişisel bilginin sezgisel ve duyumsamaya yönelik bir taraf içer-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

mesi dolayısıyla tasarımı kuran bu bilginin tamamına ulaşılamamaktadır.

Kulper’a ait incelenen örneklerin tümüne bakıldığında çeşitli ortaklıklar ve farklılıklardan söz edilebilir. Farklı tekniklerin (çizim, fotoğraf, işaret, yazı vb.) bir arada kurgulanması, tasarıma başlamadan önce yere ve atmosfere ait yapılan araştırmalar, farklı imgelerin bir araya getirilmesi bir tür ortaklık olarak görülebilir. Dolayısıyla hem düşünsel hem de fiziksel olarak kurulan katmanlı durum karışık yapılı temsillerin oluşum kriteri olarak düşünülebilir. Her örnek kendi oluşum biçimindeki yoğunluk özelinde katmanlaşmaktadır; ancak bu katmanlar arası ilişki tam tarifli değildir, çoğu zaman ayırt edilemeyecek bir şekilde birbiri içine geçmektedir. Bu iç içe geçme durumu, Kulper’ın temsillerinde metrik olmayan şeyleri de kapsayan ilişkisel düşünme üzerinden kurulduğu için bir tür arayış ve dolayısıyla performatif bir an olarak düşünülebilir. Bu arayış ise kişisel bilgi bağlamında her seferinde yeniden kurulmaya olanak tanır. Çünkü bilgi, kişinin onu kendine özgü hallerde yapılandırması ve yorumlaması ile son halini alır. Bu durumda bilgi içeriksel olarak kişisel olma durumuna yaslanmaktadır.

Bilginin yapılanması kişinin ona dâhil olması ve bir katılım göstermesi ile sağlanabilir. Tasarım da hem zihinsel hem de eylemsel olarak katılım gerektiren bir ‘performans’

halidir. Bu sebeple kişisel bilgi edinilen ve eylem içerisinde edinilmeye devam eden bir bilgi türü olarak tasarım sürecinde kendine yer bulmaktadır. Temsil ile ilişkisi ise tekniğin de kişiselleşmesi bağlamında düşünülebilir. Dolayısıyla kişiselliğe olanak veren temel durumun hem kişisel bilginin hem de karışık yapılı temsillerin bünyesinde bulunan bilgi katmanlarının varlığı ve o katmanların yorumlanış biçimleri ya da birbirleri ile olan ilişkileri olduğu düşünülebilir. Bu sebeple karışık yapılı temsiller tasarım ve temsil bilgisi ile kişisel bilginin iç içe geçmesini sağlayabilen ve bu anlamda hem teknik hem de mekânsal veriye dair katmanlar içerebilen temsillerdir. Bir söylem içermeleri dolayısıyla da temsili öznel ve performatif kılmaya olanak verebilirler. Karışık yapılı temsiller bağlamında kurulan tüm bu ilişki biçimlerinin mimarlık öğrencileri ya da mimarlığın kavramsal yönüyle ilgilenen tasarımcılar, araştırmacılar için oldukça zihin açıcı ve öğretici olabilecekleri düşünülmektedir.

Tasarım, eylem ve araştırma üzerinden geliştiği için mimarlık eğitiminde tasarım stüdyosu bu türden süreçlerin kurulabilmesi ve tartışılabilmesi adına zengin bir ortam sunmaktadır. Çünkü stüdyoda tasarlama eyleminin tasarım bilgisine dönüşme biçimi, onun içselleştirilme hali ve üretimdeki karşılığı araştırma ve eylem ilişkisinin birlikteliğinden doğmaktadır. Geleneksel anlamda temsil ço-

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

ğunlukla herkes tarafından kabul görmüş, ulaşıya varılmış ve bir tür alışkanlığa dönmüş yapma biçimleri ile karşılık bulmaktadır. Her temsil biçimi yalnızca kendi bilgisini içeren tekil bir katmana (yapma biçimi bağlamında) sahip olduğu için de verdiği bilgi sınırlı kalmaktadır. Ancak karışık yapıli temsiller ve onları oluşturan tasarım düşüncesi, süreci mimari tasarım stüdyolarına sızmaya başladığında stüdyo ortamı yenilikçi arayışlara açık olan, kişisel anlatılara ve onların geliştirilmesine olanak sağlayan ve özgün üretimlere sahne olan vizyoner bir aralık sunabilir. Sözü edilen temsil biçimleri, birçok bilgi katmanının birlikte düşünülmesine, eylem ve edimsellik üzerinden tasarım sürecinin çoklu ortamlar ile birlikte biçimlenmesine, her bir öğrenci için kendi kişisel alanlarının ve yapma biçimlerinin oluşmasına, projelerin artlarında yatan senaryoların özgün anlatılara dönüşmesine dair çeşitli potansiyeller barındırmaktadır. Bu durum gerek eğitim ortamında gerekse kuramsal zeminde mimari temsile olan bakışı evirmeye, onunla sorgulamaksızın kurulan ilişkiye dair alternatif bir bakış üretmeye olanak verebilir. Dolayısıyla karışık yapıli temsiller, tasarım bilgisi ve kişisel bilgi arasında kurulan köprüyü görünür hale getirebilmek adına provakatif ve yaratıcı bir niteliğe sahiptir. Böylesi bir nitelik ise mimari tasarımın tartışıldığı birçok zeminde kişilere yeni perspektifler kazandırabilecektir.

Sonuç olarak; mimarlığın üretken (*generative*) olma potansiyelini artırmak, mimari temsilin kavramsal sınırlarını genişletmek, farklı tasarım yöntemleri üzerinden mekânsal alternatifler üretebilmek ve her bir tasarımcının kendine özgü bir dil, kişisel bir anlatı biçimi geliştirebilmesinin kapılarını açabilmek adına karışık yapıli temsillerin önemli bir potansiyel içerdikleri söylenebilir. Bu potansiyelin ise gerek mimari tasarım stüdyolarına gerekse kuramsal çalışmalara önemli katkı koyacağı ve onları zenginleştireceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ANLI, Ö.F., (2013).** Witgenstein’da Dil Oyunu Kavramı Bağlamında Özel Dil Sorununun ve Yeni Bir Oyun Olanağı Olarak Metafor Kullanımının İncelenmesi. Dört Öge, (4): 149-174
- ATKINSON, D., BALDWIN J.G., (2012).** Yaratılış’ın Mesajı. İstanbul, Türkiye: Haberci Yayın, ss.12-50
- BELARDİ, P., (2016).** Mimarlar Neden Hala Çiziyor? Atilla Erol (Çev.). İstanbul, Türkiye: Janus Yayıncılık, ss.12-14
- BOLT, B., (2004).** Art Beyond Representation: The Performative Power of the Image. I.B. Tauris& Co.Ltd., pp. 14-18
- CASTLE, H., (2014).** Canny Communication in Architecture in The Age Of ‘Messy Media’, Edge Condition, 2: 16-23

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN
May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

- CHAHAL, S., (2014).** Architecture and Visualization: Architecture as Drawing, Guru Gobind Singh Indraprastha University, Research Paper, ss.21-37^[1]_{SEP}
- GRAND, K.A., (2007).** Tacit Knowledge Revisited – We Can Still Learn from Polanyi. Electronic Journal of Knowledge Management, 5(2): 173 -180
- GÜNER, D., (2012).** Performans ve Edimsellik Olarak Mimarlık. Ege Mimarlık, (81): 24-29
- GÜRER, T.K., YÜCEL, A., (2005).** Bir Paradigma Olarak Mimari Temsilin İncelenmesi, İTÜ Dergisi/a, 4(1): 84-96
- JENNEX, M.E., (2008).** Knowledge Management: Concepts, Methodologies, Tools and Applications, Hershey: Information Science Reference
- JOHANNESSEN, J., OLAISEN, J., OLSEN, B., (2001).** “Mismanagement of Tacit Knowledge, The Importance of Tacit Knowledge, The Danger of Information Technology, and What to Do About It”, International Journal of Information Management, ss.3-20
- KANEKAR, A., (2015).** Architecture’s Pre-text- Spaces of Translation, London and New York: Routledge, ss.126-133
- KOLAREVIC, B., ALKAWI, A., (Ed.). (2005).** Performative Architecture: Beyond Instrumentality. New York: Routledge
- KULPER, P., (2005).** Representing Beyond the Surface, Drawn Out, Arcca- Aiacc Design Awards Issue, 5(3):17-19
- KULPER, P., (2013).** Alternating (the) Currencies, Journal of Architectural Education, DOI: 10.1111/j.1531-314X.2009.1004.x, 62(4): 56-63
- KULPER, P., (2013).** A World Below, AD Drawing Architecture, London Artmedia, 83(5): 57-63
- KULPER, P., (2015 a).** The Precision of Promiscuity. Offramp, 9, London: SCI-Arc Press
- KULPER, P., (2015 b).** Space Oddities. Dichotomy 21: ODDS, Heath Press, Royal Oak, MI, pp.10-28
- POLANYI, M., (2005).** Personal Knowledge: Towards a Post-Critical Philosophy. University of Chicago Press, ss.1-51
- SAVAŞ, A., (2002).** “Tasarlayarak Sergilemek”: Bir Temsil nesnesi Olarak Mimarlık. Arredamento Mimarlık, 146: 87-91.
- SCHECHNER, R., (2003).** Performance Theory. London: Routledge

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ
Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi
INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer
ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)
(2015/04018 – 2015/GE/17595)

SCHEER, D.R., (2014). The Death of Drawing: Architecture in the Age of Simulation. London and New York: Routledge, pp.49-103

TANYELİ, U., (1998). Mimarısiz Temsilîyetten Temsilîyetin Mimarısına. Arredamento Mimarlık, (108): 43-45

ULUOĞLU, B., (2000). Design Knowledge Communicated in Studio Critiques. Design Studies, 21(1): 33-58

URAZ, T., (2002). Mimar ve Temsil ‘Oyunda Usta veya Kurban Olmak ya da...’. Arredamento Mimarlık, (146): 76-91

YALINAY, Ş., (1994). Mimari Anlatımın Estetikleşmesi. Mimarlık Dergisi, 32(3): 49-50

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://waithinktank.com/Perry-Kulper> (E.T. 15.01.2018)

<https://archinect.com/news/article/54767042/drawing-architecture-conversation-with-perry-kulper> (E.T. 15.01.2018)

<https://dprbcn.wordpress.com/2009/10/15/perry-kulper-revisited/> (E.T. 15.01.2018)

<https://dprbcn.wordpress.com/2009/10/15/perry-kulper-revisited/> (E.T. 15.01.2018)

https://www.youtube.com/watch?v=OgZGUzkW_5k (E.T. 15.01.2018)

<https://dprbcn.wordpress.com/2009/10/15/perry-kulper-revisited/> (E.T. 15.01.2018)

<https://issuu.com/perrykulper/docs/pkulper> (E.T. 15.01.2018)

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer

ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: In terms of its structure, architecture expresses itself through the representations and narrates the intellectual construct through its own representation tools. Thus, it is not surprising that there are many architectural representation tools and techniques that have been used from past to present and are still in use. These tools have changed with various periodic shifts and hence transformed. Today, it is possible to mention about the presence of many tools of representation being both traditional and digital. Transformation in such a multiple-environment allows for more specific forms of representation, design and space, as well as personal approaches. Such special approaches have been called ‘mixed structured representations’ within the context of this study. These representations are both traditional and benefiting from digital possibilities - but not directly involved in a specific form; exhibiting different layers of knowledge and their relations as “performative”; producing in action and understanding by the resolution of this moment of action. Therefore, ‘relational thinking’, ‘being performative’, and ‘personalization’ are important keywords in mixed structured representations. The use of such representations during the design process is frequently seen. Architectural design is a process that repeats itself every time when a design problem is encountered and is, therefore, a repetitive and cyclical process. Similarly, personal knowledge is also reshaped each time when a design problem is being encountered or during the moment of an interaction or experience. Factors that establish the subjectivity of the individual such as knowledge, experience/ cultural background, social status provide the formation of personal knowledge. Therefore, personal knowledge is an internalized knowledge and coexists with factors such as perception, intuition and sensation. For this reason, a part of this knowledge cannot be resolved. In this context, this study is organized with the main argument that only a part of the personal knowledge can be accessible. Within the framework of the study, mixed structured representations were used to decipher personal knowledge in the architectural design process because representation is an environment that allows personal knowledge to be uncovered. Mixed structured representations can be considered more personalized and performative environments. Perry Kulper’s three projects, which are thought to be examples of such representations, were selected as samples in the context of this study and dismantled through both the representation language and the narrative of the designer. Through the obtained data, an evaluation was made about the design conceptions of mixed structured representations and the sort of narrative they offer and the kind of discourse they produce. **Abstract: Aim:** This study was carried out in order to read mixed

MTD

www.mtddergisi.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ TASARIM VE MİMARLIK DERGİSİ

Mayıs / Haziran / Temmuz / Ağustos Yıl: 2018 Sayı: 14 İlkbahar Yaz Dönemi

INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL OF ARCHITECTURE AND DESIGN

May / June / July / August Year: 2018 Issue: 14 Spring Summer

ID:291 K:414

ISSN Print: 2148-8142 Online: 2148-4880

(ISO 18001-OH-0090-13001706 / ISO 14001-EM-0090-13001706 / ISO 9001-QM-0090-13001706 / ISO 10002-CM-0090-13001706)

(Marka Patent No / Trademark)

(2015/04018 – 2015/GE/17595)

architectural representations through the theory of personal knowledge and to decode the concept of personality in the form of expression. Thus, the main question of this study is defined: What kinds of knowledge layers are superimposed on mixed structured representations and how do these representations establish a narrative and performative moment? **Method:** Architectural representation and its transformation from past to present are investigated. ‘*Mixed structured representations*’ that allow personal approaches and the theory of personal knowledge of Polanyi, which is supposed to feed the theoretical background of these representations are discussed. In order to explore mixed structured representations that appear as the reflection of personal knowledge in architecture, examples from the works of Perry Kulper were chosen to be analyzed. Through these examples, it is aimed to investigate how and why the mixed representations are produced. As a result of the obtained data, what kinds of narratives that these types of representations present are discussed. **Findings:** Through the selected examples, what kinds of knowledge layers are contained in mixed structured representations are expressed and personal approaches regarding how relations between these layers are established are explained. These approaches which are examined through Kulper’s techniques show that mixed structured representations are a performative means of thinking and expression in order to build a relational synthesis and to strengthen the conceptual aspect of representation. **Conclusion:** Mixed structured representations are representations that can provide both design and representation knowledge intertwined with personal knowledge, and in this sense, include layers of both technical and spatial knowledge. Because they contain personal narratives, they can also make the architectural representation subjective and performative. All of these forms of relationships established in the context of mixed structured representations can be quite eye-opening for architecture students or designers and researchers interested in the conceptual direction of architecture. As a result; it is suggested that mixed representations are valuable tools to increase the potential of architecture to be generative, to broaden the conceptual boundaries of architectural representation, to produce spatial alternatives through different design methods, and to develop by own language, as a personal narrative form.